

'n Brief oor sosiale geregtigheid aan my kleinkinders

Nico Koopman*

Liewe Kleinkinders. Julle moet vanjaar, 2024, regtig baie geduld hê met Pappa, Miemie, julle ouers en ons tydgenote. Ons sal baie praat oor 1994. Dit was een van die opwindendste tye in ons lewe. Dit was die jaar toe inklusiewe en deelnemende demokrasie in ons land gebore is. Demokrasie beteken letterlik die mense regeer, en die mense – ons, julle én die kleintjies, sal bepaal in watter rigting ons land beweeg, watter soort lewe ons saam wil bou. In die tussentydse Grondwet van ons land van 1993 het ons verklaar dat ons 'n land wil bou waar almal 'n lewe van geregtigheid geniet. Geregtigheid het broers en susters wat waardigheid, genesing, vryheid en gelykheid het. Hierdie sibbe speel altyd saam.

Waar daar geregtigheid is, is daar waardigheid, waarde, waardering, agting, respek, selfs eerbied vir mekaar. Waar daar geregtigheid is, is daar genesing, genesing van alle wonde – politieke wonde, sosio-ekonomiese wonde, ekologiese wonde, sosiale wonde, geestelike wonde, morele wonde, fisiese wonde, sielkundige wonde. Waar daar geregtigheid is, is daar vryheid – vryheid van onderdrukking en ontmensliking, vryheid om verantwoordelikheid te neem en 'n nuwe land te bou, vryheid te midde van bedreigings en risiko's, vryheid ondanks alles wat teen ons is. Waar daar geregtigheid is, is daar gelykheid – gelykheid van waardigheid en waarde, gelykheid van toegang tot die noodsaaklikhede en goedere van die lewe, gelykheid wat nie absoluut is nie, maar wat ruimte skep vir differensiasie weens faktore soos verskil in talent, potensiaal, benutting van geleenthede en werksetiek.

Op 20 Februarie vier mense regoor die wêreld elke jaar Wêrelddag vir Sosiale Geregtigheid om mekaar aan geregtigheid en sy naasbestandes te herinner. Mense is vergeet maklik. Daarom moet ons herinner word. Feesvierings basuin vir ons die afskeidswoorde van Simba se pa in *Lion King* – Simba, onthou, onthou. Ja, vanjaar sal Suid-Afrikaners op 'n besondere wyse onthou.

Die jaar 1994 moet vir altyd 'n deel van ons wees. Pappa en 'n dierbare kollega het net betyds uit Nederland teruggekeer om hier te wees vir die stigting van 'n nuwe kerk op 14 April 1994, naamlik die Verenigende Gereformeerde Kerk in Suider-Afrika (VGKSA), wat die samesmelting van twee Gereformeerde kerke van 1881 en 1910 was wat volgens rasselyne tussen meestal bruin en meestal swart gemeentes verdeel is. Die naam verenigend en nie verenig nie, is doelbewus gekies, om te sê ons moet verdere eenheid onder lidmate van die nuwe kerk soek, asook eenheid met meestal wit en meestal Indiese Gereformeerde kerke in Suid-Afrika. Wyle president Nelson Mandela het die kerkdiens bygewoon om die geboorte van die VGKSA op 17 April 1994 in Belhar te vier.

Ons het betyds teruggekeer om aan die land se eerste demokratiese verkiesing op 27 April 1994 deel te neem. Dit was 'n emosionele dag. Miljoene Suid-Afrikaners kon vir die eerste keer stem – 'n reg wat hulle gedurende apartheid ontsê is. Daardie dag het ons vir geregtigheid vir almal, waardigheid vir almal, genesing vir almal, vryheid vir almal en gelykheid vir almal gestem. Ons stem was ook 'n gelofte om die verantwoordelikheid te aanvaar vir die bou van 'n nuwe samelewing van geregtigheid vir almal, een waar geregtigheid hoogty vier. In Oktober en November 1994 het Papa en meer as twintig Suid-

Afrikaanse teoloë verskeie universiteite en navorsingsinstellings in verskillende dele van Amerika besoek om te besin oor die rol van universiteite, kerke en die breër burgerlike samelewing in die soeke na geregtigheid in demokratiese samelewings.

Op 10 Mei 1994, die verjaardag van die anti-apartheidsteoloog, Beyers Naudé, is president Nelson Mandela as die eerste president van 'n demokratiese Suid-Afrika ingehuldig. Thabo Mbeki en FW de Klerk is as die eerste adjunkpresidente van die demokratiese Suid-Afrika ingehuldig.

So, kleinkinders, 1994 was dus 'n jaar van opwinding, van die maak van beloftes, die belofte van geregtigheid, waardigheid, genesing, vryheid en gelykheid vir almal. Julle mag moontlik vra wat het van daardie belofte geword. Het ons ook beloftehouding beoefen? Het ons ons gesamentlike belofte gestand gedoen? My reaksie sou wees dat ons ambivalente vordering gemaak het, dit wil sê, in sommige opsigte het ons vorentoe beweeg en in ander opsigte het ons gestagneer; trouens, daar is mense wat sou sê ons is in 'n sekere opsig nog erger daaraan toe as vóór 1994.

In sommige opsigte het verskillende rassegroepe nader aan mekaar beweeg. In ander opsigte het polarisasie langs kleurgrense toegeneem. In kerke is aanbiddingstye op 'n Sondagoggend steeds die mees kleurgeskeide uur in Suid-Afrika. Die VGKSA het nog nie met die meestal wit en Indiër kerke verenig nie, en hierdie kerk sukkel steeds intern om harmonie tussen sy swart en gekleurde lede te vind. Omdat sosio-ekonomiese ongelykheid steeds hoofsaaklik langs kleurgrense voorkom, is dit onvermydelik om steeds na kleurkategorieë te verwys. Hopelik is dit net op 'n tussentydse grondslag, aangesien ons baie hard werk om die dag te bereik waar ons regtig 'n nie-rassige samelewing kan wees waar ongeregtighede en polarisasie volgens kleurgrense nie meer bestaan nie. Hopelik sal julle kinders nie dit moet hanteer nie.

Ons het vordering gemaak om meer lewensbenodigdhede aan meer mense te bied, maar armoede, werkloosheid, haweloosheid, honger, selfs by skole en universiteite, en onvoldoende toegang tot gesondheidsorg en onderwysgeleenthede is steeds met ons. Korrupsie, gierigheid en vraatsug in die politiek, die sakewêreld en die burgerlike samelewing bemoeilik baie mense se pogings om armoede, werkloosheid en ongelyke toegang tot die noodsaaklikhede en goedere van die lewe te oorkom. Swak dienslewering weens onder meer onvanpaste aanstellings, nepotisme en korrupsie vererger armoede.

Geweld het plaaslik en wêreldwyd baie toegeneem, en ons land is nog nie die habitat, die veilige hawe waarbinne die lewe floreer, wat ons gehoop het om aan ons kinders te bied nie.

Vanjaar is 'n jaar waarin die belofte van en toewyding aan geregtigheid in 1994 onthou word. Dit is ook 'n jaar om die toewyding daaraan om geregtigheid te soek, te hernuwe. Kleinkinders, as ons na julle, ons kleintjies kyk, kry ons energie om aan te hou werk vir 'n pragtige lewe vir julle en julle nageslag. As ons na julle kyk, onthou ons nie net die verlede nie; ons onthou ook vooruit. Ons onthou die toekoms. Ons onthou die kinders van môre; en dít is wat ons energie gee. Dit herinner ons aan die woorde van die Brasiliaanse geleerde, Rubem Alves, in sy boek, *Tomorrow's Children*: "Faith is hearing the melody of the future."

Hoop is dancing it” (“Geloof is om die melodie van die toekoms te hoor. Hoop is om daarop te dans”).

As ons saam, jonk en oud, aanhou om die melodie van ’n wêreld van geregtigheid te hoor en daarop te dans, kan julle dalk eendag vir julle kinders sê ons het as ’n nasie inderdaad goeie, en nie net ambivalente nie, vordering gemaak op ons reis na geregtigheid.

In solidariteit. Pappa.

**Prof Nico Koopman is die Viserektor: Sosiale Impak, Transformasie en Personeel by die Universiteit Stellenbosch.*